УДК 81’25:811.111:811.161.2
DOI https://doi.org/10.32782/2710-4656/2026.5/34

Білогорка Л. В.
https://orcid.org/0000-0002-1930-0818
Західноукраїнський національний університет

ПОРІВНЯЛЬНИЙ АНАЛІЗ СТРАТЕГІЙ ПЕРЕКЛАДУ АНГЛОМОВНИХ НАУКОВИХ ТЕКСТІВ УКРАЇНСЬКОЮ МОВОЮ У ЛЕКСИКО-СЕМАНТИЧНОМУ ТА СИНТАКСИЧНОМУ АСПЕКТАХ

У статті досліджено особливості застосування стратегій перекладу англомовних наукових текстів українською мовою у лексико-семантичному та синтаксичному аспектах. Обґрунтовано актуальність порівняльного аналізу перекладацьких рішень у контексті забезпечення змістової, функціональної та стилістичної еквівалентності наукового тексту. Теоретичну основу роботи становлять сучасні положення транслятології, когнітивного перекладознавства та функціонального підходу до перекладу. Розкрито роль перекладацьких стратегій у забезпеченні адекватності наукового перекладу та визначено чинники, які впливають на вибір перекладацьких рішень залежно від комунікативної мети, адресата й функціонального призначення тексту. Встановлено, що ефективне відтворення англомовного наукового дискурсу досягається завдяки комплексному використанню лексико-семантичних і синтаксичних трансформацій. Показано, що найбільш продуктивними засобами перекладу є конкретизація, модуляція, експлікація, лексична заміна, функціональний еквівалент і синтаксична перебудова. Проаналізовано особливості перекладу термінологічних одиниць, багатокомпонентних словосполучень, культурноспецифічної лексики та складних синтаксичних конструкцій. Практичну частину дослідження побудовано на зіставленні фрагментів праць Стівена Гокінга, Річарда Докінза та Ювала Ноя Харарі з їх українськими перекладами, що дало змогу простежити закономірності реалізації різних перекладацьких стратегій у реальному контексті функціонування наукового дискурсу. Результати аналізу засвідчили, що буквальне відтворення мовних одиниць не забезпечує належної якості перекладу, тоді як контекстуально вмотивоване використання перекладацьких трансформацій сприяє збереженню авторського задуму, наукової точності, логічної послідовності викладу та відповідності нормам української наукової мови.

Ключові слова: *англомовний науковий текст, науковий переклад, стратегії перекладу, перекладацькі трансформації, лексико-семантичні трансформації, синтаксичні трансформації, порівняльний аналіз, еквівалентність перекладу, науковий дискурс, термінологія.*

Постановка проблеми. Переклад англомовних наукових текстів посідає важливе місце у розвитку сучасної наукової комунікації, тому що забезпечує поширення результатів досліджень у різних мовних середовищах. Досягнення змістової еквівалентності при цьому неможливе без обґрунтованого вибору перекладацької стратегії. Лексико-семантичні та синтаксичні особливості наукового тексту, своєю чергою, визначають характер перекладацьких трансформацій і безпосередньо впливають на точність відтворення авторського задуму. Практика перекладу засвідчує, що однакові мовні явища можуть реалізовуватися різними способами залежно від контексту, комунікативної мети та функціонального призначення тексту. Наведене зумовлює необхідність зіставлення англомовних наукових текстів з їх українськими відповідниками, що дає змогу виявити закономірності використання перекладацьких стратегій та оцінити їх ефективність у лексико-семантичному й синтаксичному аспектах.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Проблематика стратегій перекладу англомовних текстів у сучасному перекладознавстві досліджується комплексно, охоплюючи теоретичні засади вибору перекладацьких стратегій, лексико-семантичні, синтаксичні, стилістичні та прагматичні особливості відтворення дискурсу. Так, Іваницька Н.

© Білогорка Л. В., 2026
Стаття поширюється на умовах ліцензії відкритого доступу CC BY 4.0

окреслює сучасні стратегії перекладу наукового тексту, визначаючи їхні функції, принципи добору та роль у забезпеченні адекватного відтворення змісту першотвору [1]. Ніколаєва Т. зосереджує увагу на чинниках вибору перекладацьких рішень залежно від комунікативної мети тексту [2]. Проценко Н. досліджує лексико-семантичні підстановки як один із провідних механізмів досягнення змістової еквівалентності англомовного й українського текстів [3]. Кабаченко І. та Малінська Г. розглядають лексико-синтаксичні особливості перекладу науково-технічних текстів, визначаючи взаємозалежність мовних трансформацій різних рівнів [4]. Воробйова Л. та Мажара М. досліджують лексико-стилістичні засади перекладу наукових текстів і обґрунтовують необхідність збереження їхньої функціонально-стилістичної своєрідності [5]. Худолій А. аналізує лінгвопрагматичні аспекти стратегій перекладу англомовних текстів, акцентуючи увагу на взаємозв'язку мовних засобів із комунікативним наміром автора [6]. Рукоманова В. та Кудрявцева Н. досліджують способи відтворення культурноспецифічної лексики в англомовних науково-популярних статтях, визначаючи особливості її міжкультурної адаптації в українському перекладі [7].

Постановка завдання. Мета статті полягає у здійсненні порівняльного аналізу стратегій перекладу англомовних наукових текстів українською мовою та визначенні особливостей реалізації лексико-семантичних і синтаксичних трансформацій, що забезпечують адекватне відтворення змісту, термінології й комунікативної функції першотвору.

Виклад основного матеріалу. Переклад є складним різновидом міжмовної комунікації, що забезпечує відтворення змісту першотвору засобами іншої мовної системи. Реалізація цього процесу потребує виваженого вибору перекладацької стратегії, передбачаючи попередній аналіз мовного матеріалу. У науковій літературі представлено кілька класифікацій стратегій перекладу. До них належать стратегії очуження й одомашнення, конкретизації та генералізації, урахування виду інформації, забезпечення текстової еквівалентності та інші різновиди перекладацьких рішень. Вибір конкретної стратегії здійснюється після аналізу тексту, зважаючи на можливі труднощі його відтворення. Збереження змістової точності залежить від комплексного врахування мовних, семантичних і комунікативних характеристик першотвору [6, с. 41].

Стратегії перекладу наукових текстів перебувають у тісному взаємозв'язку з основними положеннями сучасної транслятології. Лінгвокогнітивна модель перекладу посідає провідне місце, оскільки враховує механізми осмислення та інтерпретації наукової інформації. Традиційне трактування перекладацького процесу як послідовності окремих операцій уже не забезпечує повного пояснення його природи. Центральною постаттю цього процесу виступає перекладач, інтерпретуючи зміст першотвору та обираючи найбільш умотивовані мовні рішення. Мовна компетентність поєднується з когнітивним моделюванням наукового знання, забезпечуючи точне відтворення змісту й логіки викладу. Повноцінна реалізація перекладацької стратегії стає можливою за умови гармонійної взаємодії зазначених складників [1, с. 57].

Стратегія перекладача визначається метою перекладу та умовами його виконання. Вибір перекладацьких рішень безпосередньо залежить від комунікативного призначення майбутнього тексту. Перекладач повинен чітко усвідомлювати адресата перекладу. Важливо також встановити сферу використання тексту та його функціональне призначення. Відтворення змісту першотвору здійснюється, з огляду на зазначене, відповідно до потреб цільової аудиторії. Підготовка майбутніх перекладачів має враховувати конкретну перекладацьку ситуацію. Завдання з перекладу доцільно супроводжувати інформацією про мету роботи, характер читацької аудиторії та вид наукового видання, призначеного для публікації. Лише за таких умов перекладач обґрунтовано визначає вид кінцевого результату, розмежовуючи робочий варіант і текст, підготовлений до оприлюднення. Способи передавання вихідного повідомлення добираються, ураховуючи комунікативну мету. Технічні умови виконання роботи впливають на цей процес не меншою мірою, охоплюючи часові обмеження, використання комп'ютерних засобів та інших інформаційних ресурсів [2, с. 111].

Порівняльний аналіз наукових текстів англійською мовою та їх українських відповідників засвідчує, що лексична одиниця інтерпретується лише в межах конкретного контексту. Так, лексема "framework" перекладається як «теоретична основа», «концептуальна модель» або «структура дослідження», визначаючись змістом наукового повідомлення. Слово "evidence" передається як «емпіричні дані», «докази» чи «підтверджувальні матеріали», зберігаючи наукову точність. Лексема "assessment" відтворюється словами «оцінювання», «експер-

тна оцінка» або «аналіз», співвідносячись із предметною галуззю дослідження. Синтаксична будова речення, змінюючись під час перекладу, забезпечує природність українського наукового викладу. Конструкції з кількома препозитивними означеннями нерідко трансформуються у підрядні речення або словосполучення з постпозиційним означенням. Лексико-семантичні й синтаксичні особливості функціонують у нерозривному взаємозв'язку, забезпечуючи точне відтворення наукової інформації.

Формування перекладацької компетентності передбачає ґрунтовне вивчення перекладацьких трансформацій. Такі вміння становлять один із провідних складників професійної діяльності перекладача. Належне використання трансформацій забезпечує адекватне відтворення змісту першотвору, усуваючи міжмовні розбіжності. Лексичні, семантичні, морфологічні та граматичні відмінності англійської й української мов зумовлюють систематичне застосування відповідних перекладацьких операцій. Лексико-семантичні заміни використовуються тоді, коли словниковий відповідник не забезпечує необхідної точності. Перекладач, аналізуючи контекст, добирає мовні засоби, що найповніше передають авторський задум. Адекватність перекладу досягається за умови комплексного врахування закономірностей функціонування обох мов [3, с. 71].

Лексичний аспект перекладу наукових текстів ґрунтується на доборі максимально точних термінологічних відповідників. Передавання змісту потребує уникнення багатозначності, забезпечуючи однозначне сприйняття наукової інформації. Перекладач використовує калькування, транслітерацію, транскрибування та описовий переклад, добираючи найдоцільніший спосіб відповідно до семантики мовної одиниці. Термінологічні відповідники визначаються після аналізу контексту, зіставляючи їх із нормами українського наукового мовлення. Перевага надається еквівалентним одиницям, якщо вони повністю відтворюють зміст першотвору. Стилістична цілісність тексту підтримується послідовним використанням однакових термінів, запобігаючи невиправданій варіативності. Логічність викладу, об'єктивність і стислість забезпечують якість перекладу, формуючи завершену наукову комунікацію. Авторський стиль зберігається, відтворюючи скорочення, умовні позначення та символи відповідно до чинних норм української наукової мови [5, с. 43].

Культурно-специфічна лексика посідає важливе місце в науково-популярному дискурсі. Вона забезпечує комунікативний зв'язок між автором і читачем, полегшуючи сприйняття складного наукового матеріалу. Відтворення таких мовних одиниць потребує глибокого аналізу семантичного змісту та культурного контексту. Перекладач передає інформацію та систему культурних асоціацій, закладених автором. Лінгвістична компетентність поєднується, враховуючи міждисциплінарний характер наукових текстів, зі знаннями відповідної галузі та міжкультурної комунікації. Інформаційна повнота перекладу забезпечується збереженням змістової точності й доступності викладу. Якість наукового тексту визначається гармонійним поєднанням мовної нормативності, культурної відповідності та стилістичної нейтральності [7, с. 301].

Практичний вимір порівняльного аналізу простежується під час перекладу автентичних статей, опублікованих у міжнародних наукових журналах. Наприклад, речення "The study provides evidence for climate adaptation strategies" доцільно передавати як «Дослідження надає емпіричні підтвердження ефективності стратегій адаптації до змін клімату», конкретизуючи значення лексеми "evidence". Термін "high-throughput sequencing" перекладається як «високопродуктивне секвенування», дотримуючись усталеної української термінології. Конструкції з кількома препозитивними означеннями перебудовуються, формуючи післяпозиційні словосполучення або підрядні речення. Логіка викладу при цьому повністю зберігається, а текст відповідає нормам українського наукового синтаксису. Такі закономірності використовуються під час редагування статей для міжнародних журналів, укладання двомовних термінологічних словників і підготовки майбутніх перекладачів. Практичне узагальнення результатів дослідження сприяє вдосконаленню критеріїв оцінювання перекладу, поєднуючи лексико-семантичну точність із нормативною синтаксичною організацією українського наукового тексту.

Переклад наукових текстів супроводжується труднощами. Вони пов'язані з термінологічною точністю, структурною організацією речень і збереженням стилістичної єдності тексту. Якість українського перекладу визначається насамперед коректним відтворенням термінологічних одиниць. Складні синтаксичні конструкції потребують граматичної перебудови, узгоджуючись із нормами українського наукового мовлення. Мовні одиниці першотвору аналізуються комплексно, враховуючи їх функціональне призначення

в контексті. Перекладач повинен володіти мовою оригіналу, спеціалізованою термінологією та галузевими стандартами. Синтаксична адаптація забезпечує природність викладу, зберігаючи логічну послідовність авторської думки. Точне відтворення інформації стає можливим за умови комплексного врахування зазначених чинників, підтримуючи високі стандарти науково-технічного перекладу [4, с. 28].

Визначені теоретичні положення та окреслені практичні закономірності створюють методологічну основу для безпосереднього аналізу перекладацьких рішень у конкретних англомовних наукових текстах. Їх перевірка на автентичному мовному матеріалі дає змогу встановити особливості реалізації лексико-семантичних і синтаксичних стратегій перекладу в реальному контексті функціонування наукового дискурсу. З огляду на це подальший аналіз зосереджено на порівнянні оригінальних англомовних фрагментів та їх українських відповідників, що уможливлює виявлення закономірностей відтворення змісту, термінології та синтаксичної організації наукового тексту. Як приклад здійснимо порівняльний аналіз фрагмента першого розділу праці С. Гокінга “A Brief History of Time” [8], який репрезентує практичну реалізацію визначених стратегій перекладу. Науковий зміст тексту відтворено українською мовою [9] з високим ступенем точності, забезпечуючи його відповідність мовним нормам. Комунікативна функція кожного висловлення повністю зберігається, поєднуючись із природністю викладу. Перекладацькі рішення визначаються семантикою мовних одиниць, ураховуючи їх функціонування в конкретному контексті. Лексичні й синтаксичні трансформації взаємодіють між собою, формуючи цілісну систему відтворення першотвору, що дає підстави простежити закономірності застосування перекладацьких стратегій, зіставляючи англомовний текст із його українським відповідником.

Наприклад, у вислові “The world is really a flat plate…” [8], який українською мовою перекладено як «Світ – насправді площина…» [9], реалізовано стратегію функціональної еквівалентності, поєднавши її із лексико-семантичною конкретизацією. Лексема “plate” не відтворюється буквально словами «плита» чи «тарілка». Перекладач добирає термін «площина», орієнтуючись на зміст усього фрагмента. Авторська концепція повністю зберігається, залишаючись зрозумілою українському читачеві. Семантична точність досягається завдяки контекстуальному аналізу, не порушуючи науково-популярного характеру викладу.

Вислів “What you have told us is rubbish” [8] перекладено як «Те, що ви розповіли нам, – нісенітниця» [9]. Перекладач застосовує стратегію еквівалентного перекладу, використовуючи лексико-семантичну заміну. Лексема “rubbish” охоплює ширший спектр значень. Український відповідник «нісенітниця» обирається після зіставлення прагматичного змісту репліки. Емоційна виразність висловлення повністю відтворюється, залишаючись нормативною для української літературної мови. Авторська інтенція передається без смислових втрат, зберігаючи комунікативний ефект першотвору.

Натомість у праці Річарда Докінза “The Selfish Gene” [10] репрезентовано поєднання наукового викладу з науково-популярною манерою аргументації. Автор послідовно вводить читача в проблематику еволюційної теорії, використовуючи риторичні запитання, історичні алюзії та оцінні судження. Український переклад [11] загалом відтворює концептуальний зміст першотвору, демонструючи різні перекладацькі стратегії, спрямовані на забезпечення природності українського тексту. Увагу насамперед привертає передача заголовкового риторичного запитання. В оригіналі подано: “WHY ARE PEOPLE?” [10]. У перекладі відтворено: «Навіщо живуть люди?» [11]. Перекладач застосував стратегію смислової конкретизації. Англійське дієслово “are” передає лише факт буття. Український відповідник «живуть», конкретизуючи зміст, акцентує категорію життя. Завдяки цьому питання сприймається природніше українською мовою.

Лексико-семантичні зміни простежуються і в наступному прикладі. В оригіналі зазначено: “Intelligent life on a planet comes of age when it first works out the reason for its own existence.” [10]. Український переклад подає: «Розумне життя на будь-якій планеті досягає зрілості, коли вперше окреслює причину свого власного існування.» [11]. Тут реалізовано стратегію функціонального еквівалентного перекладу із семантичною модуляцією. Вислів “works out” означає «з’ясовує» або «доходить висновку». Українське дієслово «окреслює», зміщуючи смисловий акцент, передає вже результат осмислення. Переклад, зберігаючи авторську ідею, узгоджується з нормами українського наукового мовлення.

Використання лексико-семантичної модуляції чітко простежується і в наступному фрагменті. В оригіналі використано вислів: “the truth finally

dawned on one of them." [10]. У перекладі його відтворено як: «істина врешті не осяяла одного з них.» [11]. Ідіоматична конструкція "dawned on" передає процес поступового усвідомлення. Український відповідник «осяяла», зберігаючи образність, відтворює цю думку через метафору просвітлення. Відмовившись від буквального перекладу, перекладач забезпечив стилістичну відповідність українській літературній традиції.

Оцінка внеску Чарльза Дарвіна також зазнала певної трансформації. В оригіналі читаємо: "Darwin who first put together a coherent and tenable account of why we exist." [10]. У перекладі наведено: «саме Дарвін першим сформулював послідовну й логічну думку про те, навіщо ми існуємо» [11]. Використано стратегію адаптивної модуляції у поєднанні з лексичною заміною. Прикметник "tenable" буквально означає «обґрунтований» або «прийнятний». Перекладач обрав слово «логічна», передавши зміст через категорію наукової аргументованості. Словосполучення "put together an account", змінюючи граматичну форму, відтворено конструкцією «сформулював думку». Таке рішення відповідає нормам українського академічного викладу, не порушуючи змістової точності.

Смислову трансформацію можна простежити й у завершальному фрагменті. В оригіналі подано вислів: "We no longer have to resort to superstition when faced with the deep problems." [10]. Український переклад містить: «Нам вже не треба удаватись до марновірства, маючи справу з одвічними запитаннями» [11]. Використано стратегію смислової модуляції у поєднанні з конкретизацією. Словосполучення "deep problems" перекладено як «одвічні запитання», конкретизувавши характер філософської проблематики. Перекладацьке рішення, забезпечуючи адекватність змісту, водночас відповідає традиціям українського науково-популярного викладу.

Проведений аналіз засвідчує, що український переклад не обмежується буквальним відтворенням англомовного тексту. Перекладач системно використовує конкретизацію, модуляцію, лексичну заміну, функціональний еквівалент та синтаксичну перебудову, зберігаючи авторський задум. Наукова інформативність першотвору, логічна послідовність викладу та прагматичний вплив на читача, завдяки цьому, залишаються незмінними. Адекватність перекладу визначається відтворенням смислового, функціонального й стилістичного потенціалу першотвору в межах української мовної системи.

Аналіз праці Ювала Ноя Харарі "Sapiens: A Brief History of Humankind" [12] вирізняється високим рівнем наукової узагальненості та чіткою логікою викладу. Автор послідовно вибудовує хронологію розвитку Всесвіту, поєднуючи фізичний, біологічний та історичний рівні пізнання. Український переклад [13] загалом відтворює концептуальний зміст першотвору, демонструючи використання різних стратегій перекладу для забезпечення змістової еквівалентності й відповідності нормам українського наукового мовлення.

Уже назва розділу демонструє перекладацьке рішення, пов'язане з переосмисленням семантики. В оригіналі подано: "An Animal of No Significance" [12]. У перекладі наведено: «Тварина без жодного значення» [13]. Перекладач використав стратегію функціонального еквівалента із лексичною модуляцією. Іменник "significance" передає значення, вагомість або суспільну важливість. Український відповідник «без жодного значення», посилюючи категоричність висловлення, зберігає авторський задум. Емоційно-оцінний ефект першотвору повністю відтворено українською мовою.

Синтаксичні трансформації простежуються і в наступному прикладі. В оригіналі зазначено: "MATTER, energy, time and space came into being in what is known as the Big Bang." [12]. Український текст подає: «Сталося те, що нині відоме як Великий вибух, з якого почалося існування матерії, енергії, часу та простору.» [13]. Конструкцію "came into being" перекладено описовим словосполученням «почалося існування». Порядок компонентів речення, змінюючи відповідно до норм українського синтаксису, перекладач зробив висловлення природнішим. Логіка авторського міркування при цьому повністю збережена.

Лексико-семантична трансформація виявляється й у наступному фрагменті. В оригіналі використано вислів: "matter and energy started to coalesce into complex structures." [12]. У перекладі відтворено: «матерія та енергія почали зливатися у складні структури.» [13]. Дієслово "coalesce" буквально означає «об'єднуватися» або «зростатися». Український відповідник «зливатися», передаючи результат процесу, точніше відображає зміст фізичного явища. Перекладач, застосувавши стратегію модуляції, зберіг наукову точність і забезпечив природність викладу українською мовою.

Особливості відтворення наукової термінології чітко простежуються в наступному прикладі. В оригіналі читаємо: "The story of organisms

is called biology." [12]. У перекладі наведено: «Наука, що вивчає живі організми, називається біологія.» [13]. Використано стратегію експлікації. Іменник "story" буквально означає «історія» або «розповідь». Його замінено конструкцією «наука, що вивчає», розкривши прихований зміст висловлення. Усунувши можливу семантичну неоднозначність, перекладач узгодив текст із нормами українського академічного мовлення.

Смислові зміни простежуються й у наступному реченні. В оригіналі зазначено: "The Agricultural Revolution sped it up about 12,000 years ago." [12]. Український переклад подає: «Сільськогосподарська революція прискорила її близько 12 тисяч років тому.» [13]. Словосполучення "sped it up" є контекстуально залежним. Український відповідник «прискорила її», конкретизуючи зміст, безпосередньо співвідносить дію з перебігом історії. Логічна завершеність висловлення завдяки цьому не порушується.

Відтак проведений аналіз засвідчує, що український переклад не обмежується буквальним відтворенням англомовного тексту. Перекладач використовує модуляцію, конкретизацію, експлікацію, функціональний еквівалент, лексичну заміну та синтаксичну перебудову, зберігаючи смислову цілісність першотвору. Логічна послідовність викладу й стилістична відповідність українському науковому мовленню унаслідок цього повністю забезпечуються. Адекватність перекладу визначається відтворенням смислового, функціонального та стилістичного потенціалу першотвору засобами української мовної системи.

Висновки. Результати проведеного дослідження дають підстави стверджувати, що ефективність перекладу англомовних наукових текстів визначається застосуванням перекладацьких стратегій, які забезпечують збереження змістової, функціональної та стилістичної еквівалентності першотвору. Порівняльний аналіз оригінальних англомовних текстів та їх українських перекладів засвідчив, що адекватне відтворення наукової інформації досягається завдяки поєднанню лексико-семантичних і синтаксичних трансформацій, серед яких найбільш продуктивними є конкретизація, модуляція, експлікація, лексична заміна, функціональний еквівалент і синтаксична перебудова. Вибір перекладацької стратегії безпосередньо залежить від комунікативної мети тексту, його функціонального призначення, адресата та особливостей контексту, що забезпечує точне відтворення термінології, логічної структури й авторської концепції. Аналіз перекладів праць Стівена Гокінга, Річарда Докінза та Ювала Ноя Харарі переконливо засвідчив, що відтворення мовних одиниць не забезпечує належної якості перекладу, тоді як використання контекстуально вмотивованих перекладацьких рішень сприяє досягненню природності українського наукового мовлення без втрати змісту. Отже, результати дослідження підтверджують, що висока якість перекладу англомовних наукових текстів забезпечується інтегрованим урахуванням мовних, когнітивних, комунікативних і культурних чинників, а запропоновані положення можуть слугувати теоретичною й практичною основою для вдосконалення методики перекладу наукових текстів, професійної підготовки перекладачів, укладання двомовних термінологічних ресурсів і подальших досліджень лексико-семантичних та синтаксичних стратегій перекладу.

Список літератури:

1. Іваницька Н. Б. Сучасні стратегії перекладу наукового тексту. Наукові записки *Кіровоградського державного університету імені Володимира Винниченка*. Серія: Філологічні науки. 2016. № 144. С. 54–58.

2. Ніколаєва Т. М. Перекладацькі стратегії в англо-українському просторі. *Вчені записки Таврійського національного університету імені В. І. Вернадського*. Серія: Філологія. Соціальні комунікації. 2018. № 29(68), № 1. С. 110–115. URL: https://www.philol.vernadskyjournals.in.ua/eng/journals/2018/1_2018/23.pdf

3. Проценко Н. В. Лексико-семантичні підстановки в перекладі англомовних текстів. *Філологічні студії: Науковий вісник Криворізького державного педагогічного університету.* 2015. № 12. С. 64–72. DOI: https://doi.org/10.31812/filstd.v12i0.321

4. Кабаченко І., Малінська Г. Лексико-синтаксичні особливості перекладу науково-технічних текстів. *Актуальні проблеми філології та перекладознавства*. 2024. Випуск 31. С. 25–29. DOI: https://doi.org/10.31891/2415-7929-2024-31-5

5. Воробйова Л., Мажара М. Лексико-стилістичні засади перекладу наукових текстів. *Актуальні проблеми філології та перекладознавства*. 2025. Випуск 51. С. 39–45. DOI: https://doi.org/10.31891/2415-7929-2025-35-7

6. Худолій А. О. Лінгвопрагматичні аспекти стратегій перекладу англомовних текстів. *Наукові записки Національного університету «Острозька академія»*: серія «Філологія». 2024. Вип. 23(91). С. 37–42. DOI: 10.25264/2519-2558-2024-23(91)-37-42

7. Рукоманова В. В., Кудрявцева Н. С. Культурно-специфічна лексика в англомовних науково-популярних статтях: зіставний та перекладацький аспекти. *Наукові записки.* Серія: Філологічні науки. 2025. № 215. С. 296–302. DOI: https://doi.org/10.32782/2522-4077-2025-215-37

8. Hawking Stephen. A Brief History of Time. URL: https://www.fisica.net/relatividade/stephen_hawking_a_brief_history_of_time.pdf

9. Коротка історія часу. URL: https://readukrainianbooks.com/1024-korotka-istorija-chasu-stiven-viljam-hoking.html

10. Dawkins Richard. The Selfish Gene. URL: https://scispace.com/pdf/the-selfish-gene-4bhyg61ook.pdf

11. Егоїстичний ген. URL: https://readukrainianbooks.com/1527-egoyistichnij-gen-richard-dokinz.html

12. Harari Yuval Noah. Sapiens: A Brief History of Humankind. URL: https://staibabussalamsula.ac.id/wp-content/uploads/2023/11/yuval_noah_harari-sapiens_a_brief_histor.pdf

13. Харарі Ювал Ной. Людина розумна. Історія людства від минулого до майбутнього. Переклад з англійської Ярослава Лебеденка. URL: https://sdc284bb1cc482261.jimcontent.com/download/version/1516711974/module/9555675850/name/Liudyna_rozumna_Istoriia_liudstva_vid_mynuloho_do_maibutnoho.pdf

Bilohorka L. V. COMPARATIVE ANALYSIS OF TRANSLATION STRATEGIES FOR ENGLISH SCIENTIFIC TEXTS INTO UKRAINIAN: LEXICAL-SEMANTIC AND SYNTACTIC ASPECTS

The article examines the specific features of applying translation strategies to the rendering of English scientific texts into Ukrainian from lexical-semantic and syntactic perspectives. It substantiates the relevance of a comparative analysis of translation decisions in the context of ensuring the semantic, functional, and stylistic equivalence of scientific texts. The theoretical framework of the study is based on contemporary approaches in translation studies, cognitive translation theory, and the functional approach to translation. The study elucidates the role of translation strategies in achieving the adequacy of scientific translation and identifies the factors influencing the selection of translation solutions according to the communicative purpose, target audience, and functional characteristics of the source text. The findings demonstrate that the effective rendering of English scientific discourse is achieved through the integrated application of lexical-semantic and syntactic transformations. The study shows that the most productive translation techniques include concretization, modulation, explicitation, lexical substitution, functional equivalence, and syntactic restructuring. Particular attention is paid to the translation of terminological units, multi-component word combinations, culture-specific vocabulary, and complex syntactic structures. The practical part of the research is based on a comparative analysis of excerpts from the works of Stephen Hawking, Richard Dawkins, and Yuval Noah Harari alongside their Ukrainian translations, which made it possible to identify regular patterns in the implementation of different translation strategies within the actual context of scientific discourse. The results indicate that the literal reproduction of linguistic units does not ensure an adequate quality of translation, whereas the contextually motivated application of translation transformations contributes to preserving the author's intention, scientific accuracy, logical coherence of presentation, and compliance with the conventions of the Ukrainian scientific language.

Keywords: *English scientific text, scientific translation, translation strategies, translation transformations, lexical-semantic transformations, syntactic transformations, comparative analysis, translation equivalence, scientific discourse, terminology.*

Дата першого надходження статті до видання: 04.09.2026
Дата прийняття статті до друку після рецензування: 21.09.2026
Дата публікації (оприлюднення) статті: 16.11.2026